

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

Методичні вказівки
до виконання курсової роботи
з дисципліни

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

*(для студентів 2 курсу денної та заочної форм навчання
напряму 6.140101 «Готельно-ресторанна справа»)*

Харків – ХНУМГ – 2014

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Економіка підприємства» (для студентів 2 курсу денної та заочної форм навчання напрям 6.140101 «Готельно-ресторанна справа») / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: С. А. Александрова, І. В. Сегеда. – Х. : ХНУМГ, 2014. – 28 с.

Укладачі: доц., к.пед.н. С. А. Александрова
ас. І. В. Сегеда

Рецензент: д.е.н., проф. І. М. Писаревський

Затверджено на засіданні кафедри туризму і готельного господарства, протокол № 1 від 28 серпня 2014 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	5
2 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	5
3 ВКАЗІВКИ З РОЗРОБКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ	7
3.1 ТЕМИ ЗА ВАРІАНТАМИ.....	7
3.2 ВИРОБНИЧА ПОТУЖНІСТЬ ТА ВИРОБНИЧА ПРОГРАМА ПІДПРИЄМСТВА.....	14
3.3 ТРУДОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА.....	15
3.4 СОБІВАРТІСТЬ ТА ЦІНА ПРОДУКЦІЇ (ПОСЛУГ).....	19
3.5 РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	20
3.6 ГОСПОДАРСЬКІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА.....	22
3.7 ТОЧКА БЕЗЗБИТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	25
4 РОЗПОДІЛЕННЯ БАЛІВ ПРИ ОЦІНЮВАННІ КУРСОВОЇ РОБОТИ	26
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27

ВСТУП

Метою та завданням вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є формування у студентів системи спеціальних знань і практичних навичок аналізу показників господарсько-виробничої діяльності підприємства з урахуванням чинників зовнішнього та внутрішнього середовища його функціонування.

Предметом вивчення виступає економічний механізм функціонування підприємства, формування та використання його ресурсного потенціалу з метою оптимізації економічних результатів діяльності

Важливим елементом оволодіння знаннями та навичками у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, який формує практичні навички роботи студентів зі спеціальною літературою, орієнтує їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань та глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем функціонування підприємства є самостійна індивідуальна робота студента.

У процесі вивчення дисципліни навчальним планом передбачають виконання студентами курсової роботи з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних ними за час вивчення курсу «Економіка підприємства».

Кожний студент повинен виконати завдання самостійно згідно з варіантом, більш ґрунтовно ознайомитися з законодавчою базою функціонування підприємства та спеціальною літературою.

1 ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Матеріал курсової роботи має бути викладений логічно, послідовно. Перед розрахунками має бути надано стисле розкриття необхідної термінології, усі розрахунки мають супроводжуватися поясненнями, графічним матеріалом та відповідними висновками.

Перед початком написання курсової роботи обов'язково узгодити варіант з викладачем!

2 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Мова курсової роботи – державна, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, послідовність – логічна. Пряме переписування у роботі матеріалів із літературних та електронних джерел є неприпустимим.

Роботу оформляють у вигляді тексту, ілюстрацій, таблиць на аркушах формату А4 (210 x 297 мм).

У друкованому варіанті текст розташовують через 1,5 міжрядковий інтервал до тридцяти рядків на сторінці з мінімальною висотою шрифту в 1,8 мм (комп'ютерний набір – 14-й кегль, шрифт – Times New Roman). Абзацний відступ повинен бути однаковим протягом всього тексту роботи і дорівнювати п'яти знакам.

Текст курсової роботи розміщується на аркуші з дотриманням таких розмірів берегів: з лівого боку, зверху, знизу – 20 мм, з правого – 10 мм.

Структурні елементи "ЗМІСТ", "ВСТУП", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ", "ДОДАТКИ" не нумерують, а їх назви друкують великими літерами симетрично до тексту без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки. Пункти та підпункти можуть мати заголовки. Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів треба починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку розділів не допускається.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має дорівнювати одному рядку.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї знаходиться тільки один рядок тексту.

Всі сторінки роботи, включаючи додатки, повинні мати порядкову нумерацію в межах всієї роботи і позначаються арабськими цифрами без крапки в кінці. Першою сторінкою вважається сторінка титульного аркуша, друга – змісту, далі – текст основної частини тощо. Нумери сторінок

(починаючи з другої) ставлять у правому верхньому кутку арабськими цифрами без знака №. Не допускається заключати номери сторінок в лапки та інші знаки.

Якщо розділ підрозділяється на декілька основних частин, то їх нумерація здійснюється арабськими цифрами і складається з номерів розділу та підрозділу, які розділяються крапкою, наприклад 1.2 (другий підрозділ першого розділу).

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми) слід розміщувати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання в роботі.

Ілюстрацію позначають словом: Рис.____, яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад: Рис. 1. Діаграма сальдо туристського балансу.

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією.

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над нею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють. На всі таблиці мають бути посилання в тексті роботи.

2.1.1 Титульний аркуш

Титульна сторінка є першою сторінкою роботи і містить дані про виконавця та викладача, найменування теми роботи.

2.1.2 Зміст

Зміст розташовують безпосередньо після титульної сторінки, починаючи з нової сторінки.

До змісту включають: вступ, розділи, підрозділи, пункти і підпункти основної частини роботи, висновки, список використаних джерел, додатки.

2.1.3 Вступ

У вступі звичайно обґрунтовують актуальність курсової роботи, її мету та зміст. Обсяг вступу не повинен перевищувати однієї сторінки.

2.1.4 Основна частина

Послідовно, логічно й стисло викладаються основні теоретичні аспекти питання, що розглядаються, виконується графічна частина. За отриманими результатами надаються відповідні висновки.

2.1.5 Висновки

Висновки є стислим викладенням підсумків проведеної студентом роботи. Обсяг висновків не повинен перевищувати двох сторінок.

2.1.6 Список використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Такий список – одна із суттєвих частин курсової роботи, що віддзеркалює самостійну творчу працю її автора.

3 ВКАЗІВКИ З РОЗРОБКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Робота складається з двох частин. У першій частині слід стисло розкрити теоретичне питання за темою згідно варіанта (п. 3.1).

Друга частина складається з семи розділів, рекомендації до виконання яких наведені у п.п. 3.1-3.4. Вихідні дані для виконання курсової роботи видає викладач.

Кожен розділ має вміщувати:

- теорію (основні положення з кожного питання, що розглядаються, мають бути викладені чітко, логічно і стисло – **перевантаження інформацією та відсутність логіки її викладенні негативно вплинуть на оцінку!**);
- основні розрахунки, повністю заповнені таблиці;
- висновки до кожної таблиці;
- загальні висновки по розділу.

3.1 ТЕМИ ЗА ВАРІАНТАМИ

ВАРІАНТ 1. Підприємство в соціально-орієнтованій ринковій економіці:

1. Підприємство як суб'єкт господарювання, його місце в системі ринкових відносин.
2. Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин.
3. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств.
4. Поняття економічного суверенітету, самоокупності та самофінансування.

ВАРІАНТ 2. Підприємство в соціально-орієнтованій ринковій економіці:

1. Зовнішнє середовище функціонування підприємства, його характеристика.
2. Ринок та його інфраструктура: торговельно-посередницька, виробнича, фінансово-кредитна, інформаційно-інноваційна, соціальна та інші.
3. Державний регуляторний механізм діяльності підприємства.
4. Пряме державне регулювання діяльності підприємства, економічні важелі регулювання.

ВАРІАНТ 3. Підприємство в соціально-орієнтованій ринковій економіці:

1. Види підприємства та їх класифікація.
2. Економічні особливості різних видів підприємств.
3. Об'єднання підприємств.

ВАРІАНТ 4. Виробнича програма та матеріально-технічне забезпечення підприємства:

1. Методи вимірювання та показники обсягу діяльності підприємства, їх специфіка за галузями господарювання.
2. Зміст, завдання та місце виробничої програми в системі господарських планів підприємства.
3. Інформаційне забезпечення обґрунтування виробничої програми підприємства.
4. Методичні інструменти аналізу виконання виробничої програми.

ВАРІАНТ 5. Виробнича програма та матеріально-технічне забезпечення підприємства:

1. Фактори, що визначають обсяги виробництва продукції.
2. Планування параметрів виробничої програми: послідовність, методи.
3. Визначення необхідного та можливого обсягів виробництва продукції.
4. Умови та критерії оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовищі.

ВАРІАНТ 6. Виробнича програма та матеріально-технічне забезпечення підприємства:

1. Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства.
2. Виробнича потужність підприємства, системи та методи її визначення.
3. Оперативне виробниче планування обсягів та ритмічності виробництва.

4. Резерви зростання обсягів виробництва продукції.

ВАРІАНТ 7. Виробнича програма та матеріально-технічне забезпечення підприємства:

1. Суть та завдання матеріально-технічного забезпечення підприємства.
2. Зміст плану матеріально-технічного забезпечення.
3. Збалансування розміру потреби в ресурсах і джерел її забезпечення.

ВАРІАНТ 8. Виробнича програма та матеріально-технічне забезпечення підприємства:

1. Планування матеріально-технічного забезпечення, його взаємозв'язок з виробничою програмою та фінансовими можливостями підприємства.

2. Баланс матеріально-технічного забезпечення підприємства.
3. Поняття оптимальної партії постачання та регламенту поставки.
4. Критерії оптимізації партії постачання та обґрунтування її обсягу.

ВАРІАНТ 9. Виробнича програма та матеріально-технічне забезпечення підприємства:

1. Норми витрат матеріальних ресурсів як основа визначення потреби підприємства.

2. Види норм і їх характеристика.
3. Методи розробки норм витрат матеріальних ресурсів.
4. Значення та напрями підвищення ресурсозбереження на виробництві.

ВАРІАНТ 10. Збутова діяльність підприємства:

1. Суть та завдання збутової діяльності підприємства.
2. Зміст плану збуту продукції підприємства.
3. Збалансування розміру потреби в ресурсах і джерел її забезпечення.
4. Основні форми та види збутової діяльності підприємства.

ВАРІАНТ 11. Збутова діяльність підприємства:

1. Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на обсяги, структуру збуту продукції підприємств.

2. Методика аналізу збутової діяльності підприємства.

3. Маркетинговий аналіз як передумова формування програми випуску та збуту продукції.

ВАРІАНТ 12. Збутова діяльність підприємства:

1. Планування обсягів реалізації продукції підприємства.
2. Оперативне планування обсягів та сезонності реалізації продукції підприємств.

3. Резерви зростання обсягів реалізації продукції підприємств.

ВАРІАНТ 13. Трудові ресурси підприємства:

1. Трудові ресурси підприємства та характеристика їх видів.
2. Принципи та завдання формування трудових ресурсів в умовах ринкової економіки.

3. Фактори, що впливають на формування трудових ресурсів.

ВАРІАНТ 14. Трудові ресурси підприємства:

1. Продуктивність праці робітників: поняття та методи оцінки.
2. Фактори, що впливають на продуктивність праці та їх класифікація.
3. Основні напрями підвищення продуктивності праці та ефективності трудових ресурсів підприємства.

ВАРІАНТ 15. Трудові ресурси підприємства:

1. Методи нормування витрат праці на підприємстві.
2. Форми мотивації праці робітників. Системи оплати праці та їх характеристика.
3. Тарифна система, її зміст, призначення та використання на підприємстві.
4. Форми додаткової заробітної плати, особливості їх застосування на підприємствах з різними формами власності.

ВАРІАНТ 16. Трудові ресурси підприємства:

1. Методичні інструменти аналізу чисельності та фонду оплати праці підприємства.
2. Зміст плану з праці та порядок його розробки.
3. Обґрунтування потреби підприємства у трудових ресурсах.

ВАРІАНТ 17. Трудові ресурси підприємства:

1. Штатний розклад, його призначення та порядок складання.
2. Методи планування фонду оплати праці.
3. Шляхи раціоналізації витрат у складі фонду оплати праці підприємства.

ВАРІАНТ 18. Майнові ресурси (активи) підприємства:

1. Сутність активів підприємства та їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності.
2. Класифікація активів підприємства.
3. Характеристики підприємства, що визначають особливості формування його активів.

ВАРІАНТ 19. Майнові ресурси (активи) підприємства:

1. Поняття, склад та класифікація необоротних активів підприємства.
2. Особливості необоротних активів підприємства як складової його ресурсів.
3. Методичні інструменти аналізу та оцінки необоротних активів підприємства.

ВАРІАНТ 20. Майнові ресурси (активи) підприємства:

1. Сутність, класифікація та особливості відтворення основних засобів підприємства.

2. Амортизація як інструмент відтворення основних засобів та джерело формування фінансових ресурсів: поняття, методи нарахування.

3. Методичні інструменти оцінки стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства.

ВАРІАНТ 21. Майнові ресурси (активи) підприємства:

1. Обґрунтування планового обсягу необоротних активів підприємства: завдання, етапи та методи.

2. Резерви підвищення ефективності експлуатації необоротних активів підприємства.

3. Сутність та методика оцінки виробничого, операційного та фінансового циклів підприємства.

ВАРІАНТ 22. Майнові ресурси (активи) підприємства:

1. Оборотні активи підприємства: економічна сутність та класифікація.

2. Відмітні характеристики оборотних активів як складової ресурсів підприємства.

3. Поняття та особливості кругообігу оборотних активів підприємства.

ВАРІАНТ 23. Майнові ресурси (активи) підприємства:

1. Запаси як складова ресурсного забезпечення підприємства: сутність, класифікація, види вартості та методи оцінювання вибуття.

2. Методичні інструменти аналізу матеріальних оборотних активів підприємства.

3. Обґрунтування планового обсягу матеріальних оборотних активів підприємства: завдання, етапи та методи.

ВАРІАНТ 24. Майнові ресурси (активи) підприємства:

1. Поняття норми та нормативу матеріальних запасів, методи нормування матеріальних запасів.

2. Система контролю за рухом матеріальних запасів.

3. Резерви підвищення ефективності формування та використання матеріальних оборотних активів підприємства.

ВАРІАНТ 25. Фінансові ресурси (капітал) підприємства:

1. Капітал підприємства: поняття, характеристика сутності з позицій різних підходів.

2. Власний капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості.

3. Фінансові ресурси, що забезпечують формування власного капіталу підприємства.

ВАРІАНТ 26. Фінансові ресурси (капітал) підприємства:

1. Класифікація капіталу підприємства.

2. Позиковий капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості.

3. Особливості формування позикового капіталу залежно від основних характеристик підприємства.

ВАРІАНТ 27. Фінансові ресурси (капітал) підприємства:

1. Фінансові ресурси підприємства: сутність, склад, класифікація та джерела формування.
2. Місце фінансових ресурсів у складі ресурсів підприємства.
3. Кругообіг фінансових ресурсів підприємства в перебігу формування його капіталу.

ВАРІАНТ 28. Фінансові ресурси (капітал) підприємства:

1. Методичні інструменти аналізу капіталу підприємства за джерелами формування: поняття, завдання, етапи та основні методи.
2. Планування обсягу та структури капіталу підприємства за джерелами формування: сутність, етапи та методи.
3. Резерви зростання капіталу підприємства.

ВАРІАНТ 29. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції:

1. Витрати у системі результативних показників діяльності підприємства.
2. Загальна характеристика витрат, поточних та капітальних витрат підприємства, собівартості продукції, послуг та робіт.
3. Взаємозв'язок та взаємообумовленість ресурсів і поточних витрат підприємства.

ВАРІАНТ 30. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції:

1. Класифікація поточних витрат.
2. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки.
3. Методичні інструменти аналізу поточних витрат підприємства.

ВАРІАНТ 31. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції:

1. Показники собівартості продукції та порядок їх обчислення.
2. Поняття калькулювання продукції підприємства.
3. Особливості калькулювання собівартості продукції на підприємствах окремих галузей.

ВАРІАНТ 32. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції:

1. Зміст та механізм дій виробничого левериджу.
2. Чинники, що впливають на формування поточних витрат підприємства.
3. Шляхи раціоналізації складу витрат підприємства.

ВАРІАНТ 33. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції:

1. Обґрунтування планового обсягу поточних витрат підприємства.
2. Кошторис витрат виробництва: поняття, склад та методика складання.
3. Резерви раціоналізації поточних витрат підприємства.

ВАРІАНТ 34. Доходи та цінова політика підприємства:

1. Доходи підприємства в системі економічних показників його діяльності.
2. Класифікація доходів підприємства.
3. Методичні інструменти та послідовність аналізу доходів підприємства.

ВАРІАНТ 35. Доходи та цінова політика підприємства:

1. Сутність, механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства.
2. Особливості формування доходів від операційної діяльності в окремих

галузях господарювання.

3. Фактори, що впливають на доходи від операційної діяльності.

ВАРІАНТ 36. Доходи та цінова політика підприємства:

1. Цінова політика підприємства як фактор формування його доходів від реалізації продукції: сутність та етапи розроблення.

2. Характеристика ціноутворюючих факторів.

3. Методи ціноутворення.

4. Напрями забезпечення ефективності цінової політики.

ВАРІАНТ 37. Доходи та цінова політика підприємства:

1. Планування доходів підприємства: поняття, завдання та послідовність.

2. Етапи планування доходів підприємства.

3. Методи планування доходів підприємства: особливості й умови їх застосування.

4. Поняття та класифікація резервів зростання доходів підприємства.

ВАРІАНТ 38. Фінансові результати діяльності підприємства:

1. Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства.

2. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства.

3. Сутність, функції та значення прибутку, джерела його утворення.

ВАРІАНТ 39. Фінансові результати діяльності підприємства:

1. Механізм формування чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності.

2. Напрями розподілу та використання чистого прибутку підприємства.

3. Система показників, що характеризують процеси формування та розподілу прибутку підприємства.

ВАРІАНТ 40. Фінансові результати діяльності підприємства:

1. Методичні інструменти та послідовність аналізу прибутку підприємства.

2. Обґрунтування прибутку на плановий період: завдання та методичний інструментарій.

3. Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методика оцінки.

ВАРІАНТ 41. Конкурентоспроможність підприємства:

1. Сутність конкурентоспроможності підприємства.

2. Класифікація видів та параметри конкурентоспроможності підприємства.

3. Систематизація факторів, що визначають конкурентоспроможність підприємства.

ВАРІАНТ 42. Конкурентоспроможність підприємства:

1. Визначення підприємств-конкурентів.

2. Особливості формування інформаційної бази оцінки конкурентоспроможності підприємства.

3. Поняття та класифікація методичних підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємства.

ВАРІАНТ 43. Конкурентоспроможність підприємства:

1. Методи оцінки поточної конкурентоспроможності підприємства: основні характеристики та особливості застосування в перебігу оцінки статичної та динамічної конкурентоспроможності.

2. Обґрунтування заходів щодо зміцнення конкурентоспроможності підприємства.

ВАРІАНТ 44. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки:

1. Поняття фінансового стану підприємства, мета та задачі його дослідження.

2. Основні елементи, що визначають фінансовий стан підприємства.

3. Поняття та методи оцінки фінансового стану підприємства.

ВАРІАНТ 45. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки:

1. Поняття операційного та фінансового «важелів».

2. Методика аналізу впливу сукупного «важеля».

3. Сутність понять ліквідності та платоспроможності підприємства.

4. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства.

ВАРІАНТ 46. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки:

1. Сутність поняття фінансової стійкості підприємства.

2. Класифікація фінансової стійкості підприємства.

3. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства.

ВАРІАНТ 47. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки:

1. Показники оцінки рентабельності діяльності підприємства.

2. Показники оцінки ділової активності підприємства.

3. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства.

ВАРІАНТ 48. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки:

1. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства.

2. Вимоги до інтегральної оцінки фінансового стану підприємства.

3. Послідовність етапів здійснення інтегральної оцінки фінансового стану підприємства.

ВАРІАНТ 49. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінки:

1. Поняття ефекту як результату діяльності підприємства, аналітичного показника і критерію оцінки діяльності підприємства.

2. Види ефекту.

3. Ефективність діяльності підприємства: сутність та основні характеристики.

4. Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства.

ВАРІАНТ 50. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінки:

1. Поняття та систематизація показників ефективності діяльності підприємства.

2. Особливості оцінки ефективності основних видів діяльності

підприємства: операційної та інвестиційної.

3. Оцінка ефективності інвестиційних проектів.
4. Методи інтегральної оцінки ефективності діяльності підприємства.
5. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.

3.2 ВИРОБНИЧА ПОТУЖНІСТЬ ТА ВИРОБНИЧА ПРОГРАМА ПІДПРИЄМСТВА

Виробнича потужність – це максимально можливий обсяг випуску продукції при заданих організаційно-технічних умовах.

Виробнича потужність одиниці устаткування:

$$ВПm_{oo} = \Phi PЧ_o / T = \Pi * \Phi PЧ_o ,$$

де $\Phi PЧ_o$ – дійсний фонд часу роботи одиниці устаткування;

T – трудомісткість виготовлення (обробки одиниці продукції);

Π – продуктивність роботи одиниці обладнання в визначних одиницях виміру.

$$\Phi PЧ_o = \Phi PЧ_{ef} * N_{зм} * (T_{зм} - T_{пер}) ,$$

де $\Phi PЧ_{ef}$ – річний ефективний фонд часу роботи обладнання, діб;
кількість робочих днів за рік

$N_{зм}$ – кількість змін на добу;

$T_{зм}$ – тривалість зміни, год.;

$T_{пер}$ – тривалість регламентованих технологічних перерв за зміну, год.

Виробнича програма – це загальний обсяг продукції від виготовлення до реалізації, прийнятий на певний період, як правило, на рік; тобто це саме та кількість продукції, яку необхідно виготовити в плановому році, щоб забезпечити план продажу (план реалізації).

Завдання: Розрахувати виробничу потужність підприємства та визначити обсяг його виробничої програми, орієнтуючись на попит (відсоток від виробничої потужності).

За результатами розрахунків зробити висновки та запропонувати заходи щодо забезпечення збалансованості показників виробничої потужності та виробничої програми:

- у ситуації, коли попит перевищує виробничу потужність – пропозиції щодо нарощування останніх;
- у ситуації, коли виробнича потужність перевищує попит – пропозиції щодо підвищення попиту та стимулювання збуту.

3.3 ТРУДОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА

3.3.1 Складання балансу робочого часу

Фонд робочого часу – сукупний плановий або фактичний час роботи одного працівника протягом року, кварталу, місяця. Вимірюється в годинах (людино-годинах) або днях (людино-днях).

Розрізняють:

Календарний фонд робочого часу – це кількість календарних днів періоду.

Номінальний фонд робочого часу – це календарний фонд робочого часу, за вирахуванням вихідних і святкових днів за той же період.

Корисний (ефективний) фонд робочого часу визначається шляхом віднімання з номінального фонду робочого часу кількості невиходів на роботу в днях в тому ж періоді.

На підприємствах річний ефективний фонд робочого часу одного працівника визначається за **балансом робочого часу**, який оформлюється у вигляді таблиці.

При розрахунку норми тривалості робочого часу на підприємстві необхідно керуватися Кодексом законів про працю.

Завдання: Скласти баланс робочого часу працівника за таблицею 3.1.

Таблиця 3.1 – Баланс робочого часу середньоспискового працівника

Показник	Значення показника
1. Календарний фонд робочого часу, дні	365
2. Кількість неробочих днів, в тому числі - святкових - вихідних	
3. Номінальний фонд роб. часу (кількість календ. роб. днів) (п.1–п.2)	
4. Неявки на роботу, дні, в тому числі - чергові і додаткові відпустки - навчальні відпустки - відпустки у зв'язку з пологами - по хворобі - інші неявки, дозволені законодавством - прогули - цілодобові простої	
5. Кількість робочих днів за рік (п.3 – п.4)	
6. Середня (номінальна) тривалість робочого дня	
7. Втрати часу у зв'язку з скороченням тривалості робочого дня, год., в тому числі - для підлітків - для матерів, що годують дитину - для зайнятих на важких і шкідливих роботах - інші простої (через нестачу сировини, енергії, поломку устаткування або порушення трудової дисципліни)	
8. Середня корисна тривалість робочого дня, год.(п.6 – п.7)	
9. Ефективний (корисний) фонд робочого часу одного робітника (п.8 * п.5)	

3.3.2 Визначення планової чисельності персоналу

Планова чисельність основних працівників підприємства ($ЧОП_{план}$) визначається за допомогою методу **трудомісткості виробничої програми**:

$$ЧОП_{план} = \frac{T_{сум}}{\Phi РЧ_{\delta} * K_{в.н.}},$$

де $T_{сум}$ – сумарна трудомісткість виробничої програми, нормо-год.;

$\Phi РЧ_{\delta}$ – дійсний фонд часу роботи одного робітника (визначається за балансом робочого часу середньоспискового працівника), год.;

$K_{в.н.}$ – середній коефіцієнт виконання норм на підприємстві (у курсовій роботі прийmemo значення 1,1).

Завдання: Визначити планову чисельність персоналу підприємства як сукупності:

- основних працівників – за методом трудомісткості виробничої програми;
- допоміжних працівників (як відсоток від основних працівників);
- керівників, спеціалістів, службовців (як відсоток від сукупності основних та допоміжних працівників).

За результатами розрахунків зробити висновки (порівняти отримані дані із фактичною чисельністю персоналу) та запропонувати заходи щодо забезпечення збалансованості показників планової та фактичної чисельності персоналу:

- у ситуації, коли планова кількість перевищує фактичну;
- у ситуації, коли фактична кількість перевищує планову.

3.3.3 Оцінка й аналіз руху персоналу підприємства

Рух (оборот) працівників на підприємстві характеризують такі показники:

- коефіцієнт обороту за прийомом ($K_{пр}$) – це відношення чисельності всіх прийнятих працівників за даний період ($ЧП_{пр}$) до середньооблікової чисельності працівників ($ЧП_{сробр.}$) за той же період:

$$K_{пр} = \frac{ЧП_{пр}}{ЧП_{сробр.}};$$

- коефіцієнт обороту за вибуттям ($K_{виб}$) – це відношення чисельності всіх працівників, які вибули з підприємства ($ЧП_{виб}$) до середньооблікової чисельності працівників ($ЧП_{сробр.}$):

$$K_{виб} = \frac{ЧП_{виб}}{ЧП_{сробр.}};$$

- коефіцієнт плинності кадрів ($K_{пл}$) – це відношення кількості працівників, які вибули з підприємства з неповажних причин (з ініціативи працівника, через прогули, порушення трудової дисципліни тощо) ($ЧП_{зв}$) до середньооблікової чисельності ($ЧП_{сробр.}$), який визначається за певний період:

$$K_{пл} = \frac{ЧП_{зв}}{ЧП_{сробр.}}.$$

Завдання: Розрахувати показники руху персоналу, зробити висновки за кожним з них та запропонувати рекомендації щодо зменшення плинності кадрів на підприємстві.

3.3.4 Аналіз ефективності використання персоналу

Ефективність використання трудових ресурсів, тобто ефективність роботи персоналу, полягає в досягненні підприємством максимальних результатів при використанні наявної кількості працівників певних професій, кваліфікацій тощо.

Безпосередньо ефективність роботи персоналу оцінюють за допомогою показників, які відображають рівень продуктивності праці на підприємстві.

Продуктивність праці – це показник ефективності, результативності праці, що характеризується співвідношенням обсягу продукції, робіт чи послуг, та кількістю праці, витраченої на виробництво цього обсягу.

Залежно від прямого чи оберненого співвідношення цих величин маємо два показники рівня продуктивності праці:

Середньорічний виробіток одного середньооблікового працівника – це прямий показник рівня продуктивності праці, який характеризує кількість продукції (робіт, послуг), вироблену одним працівником за одиницю робочого часу і розраховується як співвідношення кількості виробленої продукції (виробнича програма) до середньооблікової чисельності персоналу.

Трудомісткість – це обернений показник рівня продуктивності праці, що характеризується кількістю робочого часу, витраченого на виробництво одиниці продукції (робіт, послуг)

Завдання: Розрахувати ефективність використання персоналу на підприємстві (виріток середньооблікового працівника у натуральному вимірі), запропонувати рекомендації щодо підвищення продуктивності праці персоналу.

3.3.5 Розрахунок середньої заробітної плати персоналу підприємства

До складу **фонду оплати праці (ФОП)** відносять:

- фонд основної заробітної плати;
- фонд додаткової заробітної плати персоналу підприємства;
- інші заохочувальні та компенсаційні виплати, крім тих які законодавчо не відносяться до ФОП (наприклад, допомога з тимчасової непрацездатності, вихідна допомога тощо).

Фонд основної заробітної плати – це заробітна плата, нарахована за виконану роботу (відпрацьований час) за відрядними розцінками, тарифними ставками, посадовими окладами, у тому числі преміальні доплати працівникам за перевиконання норм виробітку (крім одноразових премій), доплати за роботу в нічний час, у понаднормовий час, оплати простоїв не з вини працівників.

Фонд додаткової заробітної плати – це виплати, пов'язані з надбавками і доплатами, які передбачені чинним законодавством, а також оплата передбачених законодавством щорічних і додаткових відпусток та робочого часу працівників, які залучаються до виконання державних або громадських обов'язків.

Фонд основної заробітної плати і фонд додаткової заробітної плати разом складають **загальний фонд заробітної плати підприємства**.

Показник **середньої заробітної плати** характеризує середньорічну чи середньомісячну заробітну плату працівника, нараховану за видами економічної діяльності, за окремими категоріями працівників та на одного середньооблікового працівника.

Середню заробітну плату обчислюють за формулою:

$$\overline{ЗП} = \frac{\sum \hat{o}\hat{i}\ddot{r}}{\times \ddot{I}_{\text{п.д.і.о.б.і.к.}}},$$

де $\overline{ЗП}$ – середня заробітна плата одного працівника;

$\sum \text{ФОП}$ – сума фонду оплати праці працівників підприємства (сукупність фондів основної та додаткової оплати праці);

$\times \ddot{I}_{\text{п.д.і.о.б.і.к.}}$ – середньооблікова чисельність працівників на підприємстві.

Завдання: Розрахувати середню заробітну плату на підприємстві, порівняти з діючою мінімальною заробітною платою (знайти абсолютне та відносне відхилення) та з показником прожиткового мінімуму.

За допомогою додаткових джерел інформації, визначити які відрахування здійснюють з заробітної плати окремого працівника та визначити розмір середньої заробітної плати на підприємстві, яка підлягає виплаті.

Розрахувати загальні витрати на оплату праці підприємства, враховуючі відрахування на загальний ФОП.

3.4 СОБІВАРТІСТЬ ТА ЦІНА ПРОДУКЦІЇ (ПОСЛУГ)

Витрати – це грошова оцінка вартості матеріальних, трудових, фінансових і інших видів ресурсів на виробництво і реалізацію продукції за певний період часу.

Собівартість продукції (робіт, послуг) – вартісна оцінка природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних засобів, трудових ресурсів, що використовують в процесі виробництва продукції (робіт, послуг), а також інших витрат на їхнє виробництво і реалізацію.

Класифікація витрат по статтях калькуляції дає змогу визначити собівартість одиниці продукції, розподілити витрати за асортиментними групами, встановити обсяг витрат за кожним видом робіт, виробничими підрозділами, апаратом управління, виявити резерви зниження витрат.

Згідно з п. П(С)БО 16, підприємство самостійно встановлює перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості.

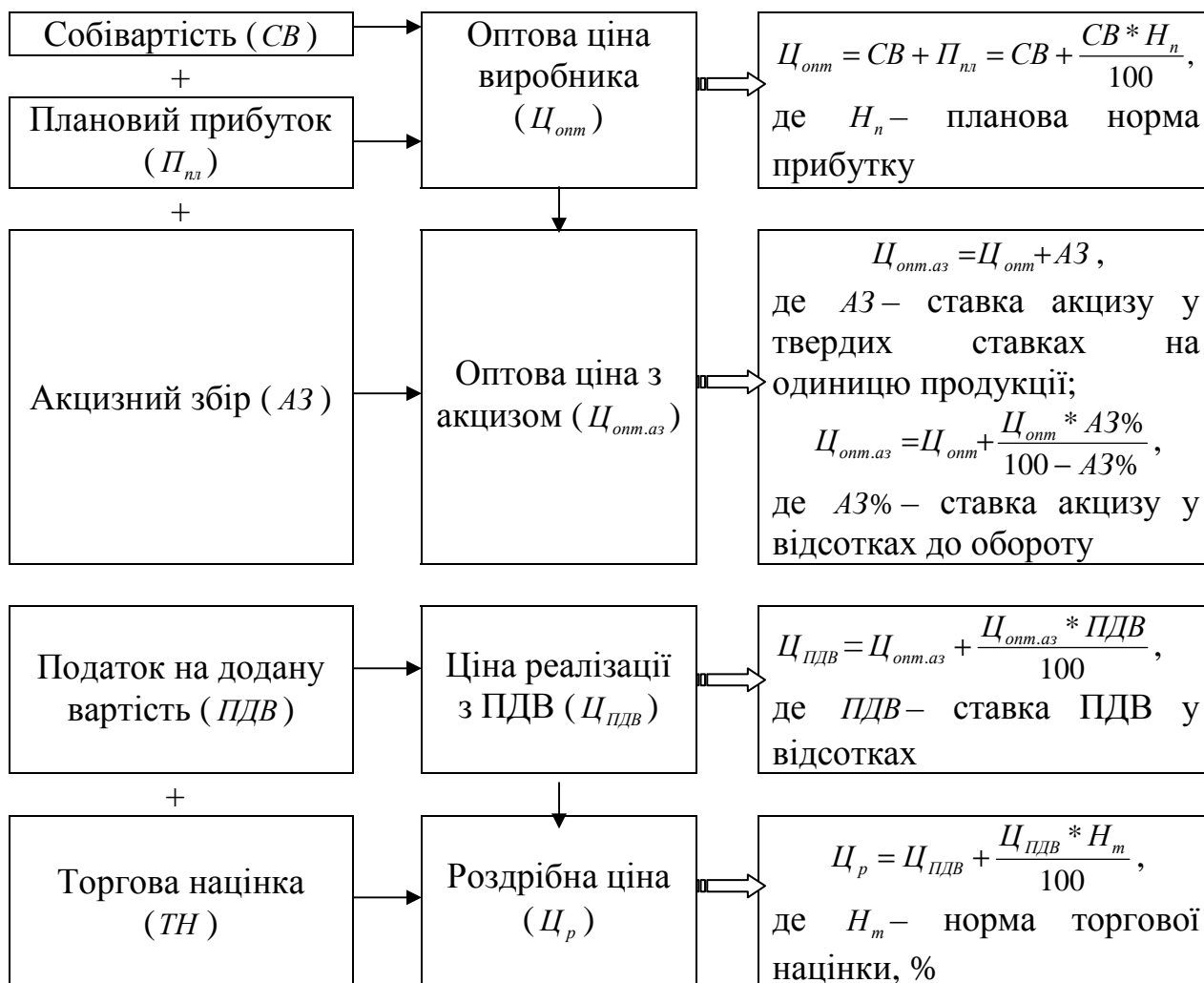
Завдання: Скласти калькуляцію собівартості одиниці виробу, заповнивши таблицю 3.2. Запропонувати шляхи щодо зниження собівартості продукції, витрат підприємства.

Таблиця 3.2 – Калькуляція собівартості одиниці виробу

Статті витрат	Витрати	Питома вага, %
1. Сировина та матеріали		
2. Послуги сторонніх організацій		
3. Паливо та енергія на технологічні цілі		
4. Транспортно-заготівельні розходи		
ВСЬОГО витрат на матеріали (п.1 + п. 2 + п.3 + п.4)		
5. Заробітна плата основних працівників (чисельність основних працівників*середня заробітна плата на підприємстві)		
6. Відрахування із зарплати		
7. Витрати на утримання й експлуатацію устаткування		
8. Цехові витрати		
9. Загальнозаводські витрати		
10. Збитки від браку		
11. ВИРОБНИЧА СОБІВАРТІСТЬ		
12. Позавиробничі витрати		
13. ПОВНА СОБІВАРТІСТЬ		100

Ціна – виражений у грошовій формі еквівалент одиниці товару.

Формування роздрібної ціни реалізації одиниці продукції відображено на рисунку

Завдання: Розрахувати роздрібну ціну реалізації одиниці продукції.

3.5 РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Валовий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – це сума грошей, що надійшли на рахунок підприємства, чи в касу за реалізовану продукцію(виконані роботи, надані послуги).

За методом прямого розрахунку виручку розраховуємо як добуток кількості реалізованої продукції (у курсовому проекті це показник виробничої програми) на ціну реалізації одиниці виробу.

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з валового доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відповідних податків, зборів, знижок та ін.

Чистий дохід (виручка) від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг)	=	Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	–	Податок на додану вартість
			–	Акцизний збір
			–	Інші збори або податки з обороту
			–	Інші вирахування з доходу

Прибуток – це та частина додаткової вартості продукту, яка залишається після покриття витрат виробництва.

Валовий (загальний) прибуток (збиток) розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції та собівартістю реалізованої продукції.

Чистий прибуток (збиток) підприємства (остаточний результат діяльності підприємства) розраховується як різниця валового прибутку та податку на прибуток.

Рентабельність – прибутковість або доходність виробництва і реалізації всієї продукції (робіт, послуг) чи окремих її видів; доходність підприємства. Вимірюється у відсотках. Деякі показники рентабельності:

1. Рентабельність за валовим прибутком (маржинальним доходом) - являє собою відношення валового прибутку до чистої виручки від реалізації (чистого доходу):

$$P_{ВП} = \frac{ВП}{ЧД} * 100\% ,$$

де *ВП* – валовий прибуток (маржинальний дохід);

ЧД – чиста виручка від реалізації (чистий дохід).

Рентабельність за валовим прибутком показує, скільки гривень валового прибутку припадає на 1 грн. чистої виручки. Може визначатись у відсотках. Чим вищий цей показник, тим краще.

2. Рентабельність за чистим прибутком - являє собою відношення суми чистого прибутку до чистого доходу від реалізації:

$$P_{ЧП} = \frac{ЧП}{ЧД} * 100\% ,$$

де *ЧП* – чистий прибуток.

За світовим досвідом норма рентабельності за чистим прибутком має бути в межах 6-12%.

3. Рентабельність активів – відношення чистого прибутку до середньої величини активів підприємства:

$$P_A = \frac{ЧП}{A} * 100\%$$

де *A* – середня величина активів підприємства (сукупність середньорічної вартості основних засобів, оборотних коштів та нематеріальних активів); показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. вкладених активів (інвестицій). Може визначатись у відсотках. Цей показник також називають рентабельністю інвестицій.

4. Рентабельність необоротних активів - розраховується як відношення чистого прибутку до середньої величини необоротних активів:

$$P_{НА} = \frac{ЧП}{НА} * 100\% ,$$

де *НА* – середня величина необоротних активів.

Характеризує величину чистого прибутку, що припадає на кожну гривню необоротних активів. Може розраховуватись у відсотках. Зростання цього показника є позитивним результатом.

5. Рентабельність оборотних активів - розраховується як відношення чистого прибутку до середньої величини оборотних активів:

$$P_{ОБА} = \frac{ЧП}{ОБА} * 100\%,$$

де *ОБА* – середня величина оборотних активів.

Завдання: Розрахувати валовий, чистий дохід підприємства від реалізації продукції, валовий та чистий прибуток, всі перелічені вище види рентабельності. Охарактеризувати кожний показник.

Проаналізувати можливі шляхи розподілення (використання) чистого прибутку на підприємстві.

Запропонувати шляхи підвищення прибутку та рентабельності підприємства.

3.6 ГОСПОДАРСЬКІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА

3.6.1 Основні засоби підприємства

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу).

Основні засоби враховуються в натуральній та вартісній формах.

Середньорічну вартість основних засобів можна визначити за формулою:

$$\overline{BOBZ}_{cp} = BOBZ_{n.p.} + \sum \frac{BOBZ_{вв} * n_{вв}}{12} - \sum \frac{BOBZ_{вив} * n_{вив}}{12},$$

де $BOBZ_{n.p.}$ – вартість основних виробничих засобів на початок року;

$BOBZ_{вв.}$ – вартість основних виробничих засобів, що були введені в експлуатацію протягом року;

$BOBZ_{вив.}$ – вартість основних виробничих засобів, що були виведені з експлуатації протягом року;

$n_{вв / вив}$ – кількість місяців з моменту введення (виведення) основних виробничих засобів у (з) виробництва.

Ефективність використання основних засобів визначається за допомогою системи показників.

До *узагальнюючих показників* ефективності використання основних засобів належать показники фондівдачі, фондоемності, рівня рентабельності.

Фондовіддача визначається шляхом ділення річного обсягу виробленої продукції (послуг) у грошовому чи натуральному вигляді, на середньорічну вартість основних засобів і свідчить про обсяг виробленої продукції на гривню основних засобів.

У вартісному вигляді фондівдача обчислюється за формулою:

$$\Phi_6 = \frac{BPII}{BOB3_{cp}},$$

де $BPII$ – виручка від реалізації продукції за рік, грн.

Фондоємність визначається як величина, обернена до фондівдачі, та характеризує вартість середньорічних основних засобів, що припадають на гривню обсягу реалізованих товарів (послуг):

$$\Phi_6 = \frac{BOB3_{cp}}{BPII}, \quad \Phi_6 = \frac{1}{\Phi_6}.$$

Фондоозброєність характеризує вартість основних засобів у розрахунку на одного працівника:

$$\Phi_{oz} = \frac{BOB3_{cp}}{N},$$

де N – середньооблікова чисельність працівників, осіб.

Коефіцієнт ефективності використання (рентабельність) основних засобів ($K_{ef.vuk}$) характеризує величину прибутків на гривню основних засобів:

$$K_{ef.vuk} = \frac{II}{BOB3_{cp}},$$

де II – сума чистого прибутку

Стан основних засобів характеризується коефіцієнтами зносу, придатності, вибуття, оновлення.

Коефіцієнт зносу:

$$\hat{E}_z = \frac{Z}{\hat{A} \hat{A} \hat{C}}$$

де Z – сума зносу основних засобів,

$BOB3$ – середньорічна вартість основних засобів.

Коефіцієнт зносу показує ступінь зношеності основних засобів підприємства.

Коефіцієнт придатності основних засобів (K_n) визначається шляхом ділення первісної вартості за винятком зносу на первісну вартість або шляхом віднімання від одиниці коефіцієнта зносу:

Коефіцієнт придатності основних засобів показує частку їхньої залишкової вартості у первісній.

Коефіцієнт вибуття визначається відношенням суми основних засобів, які виведені з експлуатації ($\sum BOB3_{виб}$) до суми вартості основних засобів на початок року ($BOB3_{n.p.}$):

$$K_{виб} = \frac{\sum BOB3_{виб}}{BOB3_{n.p.}}.$$

Коефіцієнт вибуття показує, яка частка основних засобів, наявних на початок звітної періоду, вибула за означений час через зношеність чи непридатність.

Коефіцієнт оновлення показує питому вагу нових основних засобів, що надійшли впродовж року до їхньої загальної кількості. Визначається діленням суми нових основних засобів, введених в експлуатацію за рік ($\sum BOBZ_{\text{вв}}$), на суму основних засобів на кінець року ($BOBZ_{\text{к.р.}}$):

$$K_{\text{он}} = \frac{\sum BOBZ_{\text{вв}}}{BOBZ_{\text{к.р.}}},$$

Завдання: Розрахувати середньорічну вартість основних засобів підприємства, показники руху та ефективності використання основних засобів.

За кожним показником зробити відповідні висновки та запропонувати заходи щодо підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві.

3.6.2 Оборотні кошти

Оборотні кошти підприємства – це предмети праці, які беруть участь у виробничому процесі і цілком переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції протягом одного виробничого циклу, як правило, менше за 365 днів.

Оборотні кошти постійно знаходяться в безупинному русі і утворюють сукупність виробничих оборотних фондів і фондів обігу.

Ефективність використання оборотних коштів не можна виміряти за допомогою одного показника. Для цього необхідна система показників, найважливішим з яких є **швидкість обертання**. Цей показник обчислюється у днях і характеризується періодом, за який оборотні кошти підприємства здійснюють один оборот.

$$T_{\text{об}} = \frac{D * ZOAP_{\text{ср}}}{PP},$$

де D – тривалість періоду, за який обчислюється обертання, днів;

$ZOAP_{\text{ср}}$ – середні залишки нормованих оборотних коштів, грн.;

PP – виручка від реалізації продукції підприємства, грн.

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів використовується **коефіцієнт обертання** ($K_{\text{об}}$), який визначається за формулою:

$$K_{\text{об}} = \frac{PP}{ZOAP_{\text{ср}}},$$

Цей показник характеризує кількість оборотів оборотних коштів за звітний період. Чим більше оборотів здійснюють оборотні кошти, тим краще вони використовуються, тобто тим більший прибуток отримує підприємство.

Коефіцієнт завантаження оборотних коштів ($K_{зав}$) визначається за формулою:

$$K_{зав} = \frac{ЗОАП_{ср}}{РП}.$$

Він характеризує величину оборотних коштів на 1 грн. реалізованої продукції. Чим менше оборотних коштів припадає на одну гривню реалізованої продукції, тим краще вони використовуються.

Коефіцієнт ефективності використання оборотних коштів ($K_{еф}$) визначається за формулою:

$$K_{еф} = \frac{П}{ЗОАП_{ср}},$$

де $П$ – чистий прибуток підприємства, грн.

Цей показник характеризує, скільки прибутку припадає на 1 грн. оборотних коштів. Чим більший він, тим ефективніше використовуються оборотні кошти.

Завдання: Розрахувати показники ефективності використання оборотних коштів підприємства.

За кожним показником зробити відповідні висновки та запропонувати заходи щодо підвищення ефективності використання оборотних коштів на підприємстві.

3.6.3 Нематеріальні активи підприємства

Нематеріальний актив — немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований.

Показники ефективності нематеріальних активів:

- доходність нематеріальних активів (Чистий прибуток: Нематеріальні активи);
- фондвіддача нематеріальних активів (Виручка від реалізації продукції :Нематеріальні активи).

Завдання: Розрахувати показники ефективності використання нематеріальних активів підприємства.

За кожним показником зробити відповідні висновки та запропонувати заходи щодо підвищення ефективності використання нематеріальних активів на підприємстві.

3.7 ТОЧКА БЕЗЗБИТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Точка беззбитковості виробництва – така величина обсягу продажів, за якої витрати дорівнюють виручці від реалізації усієї продукції, адже підприємство не отримує ні прибутку, ні збитків.

Для обчислення точки беззбитковості (ТБ) можна використати декілька методів, серед яких математичний та графічний.

Точка беззбитковості характеризується такими показниками:

1) критичний (граничний) обсяг реалізації:

$$TB = \frac{B_{\text{пост.}}}{C_{\text{од.}} - B_{\text{зм./од.}}},$$

де $B_{\text{пост.}}$ – постійні витрати на обсяг реалізації;

$C_{\text{од.}}$ – ціна одиниці продукції;

$B_{\text{зм./од.}}$ – середні змінні витрати на одиницю продукції;

2) поріг рентабельності:

$$PP = TB * C_{\text{од.}};$$

3) запас фінансової міцності:

$$ЗФМ = B - PP, \quad ЗФМ_{\%} = \frac{B - PP}{B} * 100\%,$$

де B – фактичний обсяг виручки від реалізованої продукції, грн.;

3) маржі безпеки:

$$MB = PP - TB,$$

де PP – обсяг реалізованої продукції, од.

Завдання: Визначити показники точки беззбитковості підприємства математичним та графічним методами. Зробити відповідні висновки.

Визначити, як зміняться показники точки беззбитковості, якщо зміняться змінні витрати (за варіантом).

4 РОЗПОДІЛЕННЯ БАЛІВ ПРИ ОЦІНЮВАННІ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
Своєчасне подання роботи викладачу	5
Теоретична частина (повнота викладення матеріалу, логічність, чіткість)	20
Правильність розрахунків	20
Пояснення результатів розрахунків, висновки другого розділу курсової роботи	20
Оформлення роботи	10
Захист роботи	25

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України.
2. Закон України «Про оплату праці».
3. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств».
4. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко . – К.: Знання, 2006.
5. Бойчик І. М. Економіка підприємства: / І. М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
6. Гетьман О. О. Економіка підприємства/ О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К.: Центр учбової літератури, 2010.
7. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства/ В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погрішук. – К.: Центр учбової літератури, 2010.
8. Економіка виробничого підприємства / Й. М. Петрович, І. О. Будіщева, І. Г. Устінова та ін. – К. : Знання, КОО, 2002.
9. Економіка підприємства / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. – К.: КНТЕУ, 2000.
10. Економіка підприємства / під ред. А. В. Шегди. – К. : Знання, 2006.
11. Економіка підприємства / І. О. Чаюн, Г. М. Богославець, Л. Л. Стасюк, та ін. ; за заг. ред. проф. Н. М. Ушакової. – К. : КНТЕУ, 2005.
12. Іляш О. І. Економіка праці та соціально-трудова відносини / О. І. Іляш, С. С. Гринкевич. – К.: Знання, 2010.
13. Ковальчук І. В. Економіка підприємства / І. В. Ковальчук. – К. : Знання, 2008.
14. Крупі П. В. Економіка підприємства/ П. В. Крупі, В. І. Подвігіна та ін. – К. : Ельга-Н ; КНТ, 2007.
15. Манів З. О. Економіка підприємства / З. О. Манів, І. М. Луцький. – К. : Знання, 2006.
16. Рясних Є. Г. Основи фінансового менеджменту / Є. Г. Рясних. – К. : Академвидав, 2010.
17. Фінанси підприємств / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2000.
18. Фінанси: курс для фінансистів/ За ред. В.І.Оспіщева. –К.: Знання, 2008.
19. Фінанси підприємства / Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, Н. А. Гриню та ін. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006.
20. Экономика предприятия / под общ. ред. проф. Л. Г. Мельника. – Сумы: ИТД «Унив. книга», 2002.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до виконання курсової роботи
з дисципліни

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

*(для студентів 2 курсу денної та заочної форм навчання
напряму 6.140101 «Готельно-ресторанна справа»)*

Укладачі: **АЛЕКСАНДРОВА** Світлана Анатоліївна
СЕГЕДА Ірина Василівна

Відповідальний за випуск *Л. В. Оболенцева*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання: *І. В. Волосожарова*

План 2014, поз. 351 М

Підп. до друку 03.09.2014
Друк на різнографі.
Зам. №

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 1,6
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4705 від 28.03.2014 р.